

Länsstyrelsen Västernorrland Vårdsavdelningen

SOCIALNÄMNDERNAS HANDLÄGGNING AV ÄRENDEN ENLIGT LVU

**LÄNSSTYRELSEN
VÄSTERNORRLAND**

LÄNSSTYRELSEN VÄSTERNORRLAND
ISSN 1403-624X
Layout: Reklambyrån AB
Tryck: Tryckeriet Offset AB, 200X

Innehållsförteckning

Förord	4
Bakgrund	5
Syfte	5
Metod	5
Redovisning av undersökningen	5
Slutdiskussion	9
Sammanfattande bedömning	10

Förord

Länsstyrelsen har under våren 2009 genomfört tillsyn över socialnämndernas handläggning av ärenden som lett till en ansökan om vård enligt LVU.

Det är länsstyrelsens förhoppning att rapporten skall utgöra ett underlag för socialnämndernas egna uppföljningar och diskussioner.

Länsstyrelsen anordnar även en utbildning under september 2009 med fokus på handläggning av ärenden enligt LVU samt att företräda kommunen i LVU-mål i Länsrätt och Kammarrätt.

Tillsynen har genomförts av socialkonsulent Hannah Oldenmark 0611-34 91 68.

Chanett Edlund
Chef
Välfärdsavdelningen

Sändlista
Socialnämnderna/motsvarande i länet
Länsrätten i Västernorrland

1. Bakgrund

Det har kommit till länsstyrelsens kännedom att det finns skillnader gällande länets socialnämnders handläggning avseende ansökan om vård enligt Lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).

Länsstyrelsen har med anledning av det inlett en tillsyn gällande socialnämndernas handläggning av ärenden som lett till en ansökan om vård enligt LVU. Tillsynen har genomförts under våren 2009.

2. Syfte

Länsstyrelsens syfte med denna tillsyn är att få en samlad bild av hur socialnämnderna handlägger ärenden enligt Lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

3. Metod

Tillsynen har omfattat aktgranskning av den utredning som ligger till grund för ansökan samt närvaro i länsrätten under förhandlingen gällande vård enligt LVU. Tillsynen har omfattat totalt sex utredningar/förhandlingar och fem socialnämnder. Urvalsprincipen har av naturliga skäl skett på så sätt att de ansökningar som har kommit till länsrätten under den aktuella tidsperioden har granskats.

Länsstyrelsen har också genomfört en intervju med länsrättens myndighetschef Ylva Johansson.

Länsstyrelsens fokus under tillsynen är socialnämndernas handläggning. Granskningen avser om barnperspektiv efterlevs så att barnets behov och föräldrarnas föräldraförmåga tydliggörs, att konsekvenserna av omsorgsbristerna tydliggörs avseende barnets behov, situation och utveckling samt att nämnden kopplar detta till LVU-lagstiftningen.

Under länsstyrelsens närvaro vid förhandlingen i länsrätt har fokus varit om socialnämnderna tydliggör barnets behov, om barnkonsekvensanalyser redovisas inklusive risker för barnet om vården inte ges.

Länsstyrelsen vill dock tydliggöra att det är nämndens utredning som utgör det huvudsakliga material som ligger till grund för länsrättens bedömning och att förhandlingen är kompletterande.

4. Redovisning av tillsynen

Nedan följer vad som i huvudsak har framkommit av aktgranskning och av närvaro i länsrätt.

Ärende A

Avser två barn som är drygt tre år gamla. Av nämndens utredning framgår barnens behov och de beskrivs utifrån olika behovsområden. Nämnden beskriver också hur vårdnadshavarens omsorgsförmåga brister på grund av missbruk och psykiskt instabil hälsa. Barnens känslomässiga behov och behov av skydd tillgodoses inte. Barnen har tagit skada av bristerna i hemmiljön. Konsekvenserna om föreslagen vård inte ges, menar nämnden blir att barnen blir utlämnade till den livssituation som de befinner sig i. På grund av brister i hemmiljön är vård enligt 1 och 2 §§ LVU nödvändigt enligt nämnden för att garantera barnets behov av skydd för att samtycket från vårdnadshavaren både är villkorat och ambivalent.

Nämnden företräds av områdeschef och socialsekreterare. De framför under länsrättsförhandlingen hur barnens behov åsidosatts och hur barnens behov negativt och påtagligt påverkats av föräldrarnas bristande omsorg samt att barnen redan tagit skada av hemsituationen. Nämnden fokuserar i sin muntliga framställning på barnets situation och konsekvenser för barnet exempelvis avseende föräldrarnas tveksamma samtycke. Barnens behov av stabilitet

och förutsägbarhet kopplas till vårdnadshavarens problematik som bedöms behöva lång rehabiliteringstid samt att vårdnadshavaren uppfattas ambivalent i samarbetet med socialnämnden. Nämndens bemötande uppfattas sakligt och grundat på den information som finns i utredningen. Ingen av föräldrarna närvarar under förhandlingen.

Länsrätten biföll nämndens ansökan och kammarrätten avslag vårdnadshavarens överklagan av länsrättens dom.

Ärende B

Rör en 17 åring som omhändertagits enligt 6 § LVU på grund av brister i hemmiljön. Av aktgranskning framgår att den unge är i behov av skydd och stöd för att bland annat inte utsättas för fysisk och psykisk misshandel i hemmet. Den unges behov beskrivs delvis och främst utifrån hur den fysiska och psykiska misshandeln påverkar hennes vardag. Föräldrarnas omsorgsförmågor tydliggörs inte förutom att det klart framgår att de inte kan skydda den unge. Vårdnadshavarens syn på situationen framgår inte utöver att den unges berättelse enligt vårdnadshavaren är osann. Vård utom hemmet med stöd av 1 och 2 §§ LVU är enligt nämnden påkallat till skydd för den unge utifrån risken att utsättas för misshandel med hänvisning till att vårdnadshavaren dels är misstänkt förövare och inte uppfattas kunna skydda den unge från att bli misshandlad av ett syskon.

Under länsrättsförhandlingen framför nämnden, som företräds av två tjänstemän, inget utöver det som stod i LVU-utredningen. Nämnden påtalar sin skyldighet att ta misstankar om brott mot unga på allvar och nämnden lyfter även att det finns uppgifter om att den unge sökt hjälp tidigare hos skolpersonal som i sin tur bekräftar den unges trovärdighet. Nämnden håller en relativt låg profil och valde inte att lyfta den unges skyddsbehov utifrån den fysiska och psykiska misshandeln samt att det inte fanns samtycke från vårdnadshavaren som grund för ansökan.

Länsrätten biföll nämndens ansökan och kammarrätten avslag vårdnadshavarens överklagan av länsrättens dom.

Ärende C

Gäller två barn, tre år respektive fem månader, som omhändertagits enligt 6 § LVU. Barnens behov framgår tydligt i nämndens utredning. Nämnden redovisar vilka behov barnen har inom respektive behovsområde. Föräldrarnas omsorgsförmåga framgår också och riskerna för barnen både gällande behov av skydd och fortsatt utveckling om föreslagen vård inte bereds. Bristerna i hemmiljön hänförs främst till moderns psykiska mående och faderns oförmåga att kompensera detta. Föräldrarna brister i att tillgodose barnens grundläggande behov och det finns ett behov av skydd i det fall moderns psykiska tillstånd försämras. Vård enligt 1 och 2 §§ LVU är nödvändigt enligt nämnden utifrån att det saknas samtycke till föreslagen vård från vårdnadshavaren.

Nämnden som företräds av ett juridiskt ombud, samt två representanter från nämnden, framförde under länsrättsförhandlingen barnens svårigheter och vårdnadshavarens problematik. Nämnden resonerar kring olika alternativ som föreslås av vårdnadshavarna och beskriver sin bedömning kring varför dessa inte anses tillgodose barnens vårdbehov. Nämnden menar att umgänge inte kan ske förrän det står klart att barnen inte far illa av det. Nämnden hävdar att de risker som generellt gäller för barn som växer upp med psykiskt sjuka föräldrar återfinns i barnens situation samt att det saknas motsvarande skyddsfaktorer. Det tydliggörs inte för modern under förhandlingen vilket roll som barnets ombud har. Modern framför en uppfattning om att barnens ombud och socialnämnden är lierade. Vidare framgår att det inte är klarlagt om vårdnadshavaren är omhändertagen för vård enligt Lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård (LPT) eller inte. Frågor ställs under förhandlingen till vårdnadshavaren som nekar. De representanter som närvarar från nämndens sida klargör att de inte personligen känner familjen/ärendet sedan tidigare men det framgår att nämndens uppfattning är att modern troligen vårdas enligt LPT. Det juridiska ombudet framför grunder för ansökan utifrån föräldrarnas omsorgsbrister, till viss del även på barnens situation, men stort fokus lades på att föräldrarna skulle svara på frågor om sina omsorgsbrister.

Länsrätten biföll nämndens ansökan och kammarrätten avslag vårdnadshavarens överklagan av länsrättens dom.

Ärende D

Avser samma kommun som C och rör en 11 åring som omhändertagits enligt 6 § LVU. Barnets behov framgår tydligt i nämndens utredning. Nämnden redovisar vilka behov barnet har inom respektive behovsområde. Föräldrarnas omsorgsförmåga framgår också och riskerna för den unge både gällande behov av skydd och fortsatt utveckling klargörs om vård inte bereds. Barnet är i behov av skydd utifrån att ett äldre syskon är våldsamt samt att barnens grundläggande och känslomässiga behov inte tillgodoses i hemmet. Vård enligt 1 och 2 §§ LVU är nödvändigt enligt nämnden utifrån att det saknas samtycke till föreslagen vård från vårdnadshavaren.

Under länsrättsförhandlingen påtalar nämnden, som företräds av ett juridiskt ombud, att situationen är svår utifrån att missförhållandet inte är så klart eftersom det är en enstaka händelse som utlöst omhändertagandet. Nämnden tydliggör dock att stöd i hemmet inte är tillräckligt dels utifrån problematikens omfattning med också för att det utifrån barnets perspektiv anses ta för lång tid att invänta utvecklingen av omsorgsförmågan. Nämndens bedömning är att det finns brister i den praktiska omvårdnaden samt gällande känslomässig omvårdnad och att det inte enbart handlar om en risk för att barnet skadas eftersom en skada redan är skedd. Barnet uttrycker suicidtankar vilket nämnden menar är allvarligt och barnet har inte fått det stöd som behövs. Det juridiska ombudet framför grunder utifrån föräldrarnas omsorgsbrister, till viss del även utifrån barnets situation. Stort fokus lades dock på att föräldern skulle svara på frågor om sina omsorgsbrister och förhållanden i hemsituationen.

Länsrätten biföll nämndens ansökan och kammarrätten avslog vårdnadshavarens överklagan av länsrättens dom.

Ärende E

Av aktgranskning framgår att vårdnadshavaren inte haft förmåga att erbjuda den unge, 17 år, en trygg hemmiljö utifrån att den präglats av missbruk, kriminalitet och våld. Vårdnadshavaren har inte haft förmåga att sätta adekvata gränser bl a. gällande den unges kriminella beteende. Vårdnadshavaren har också enligt nämnden överlåtit till den unge att ta ställning till socialnämndens förslag till stödinsatser. I utredningens bedömning tydliggörs vilka behov den unge har både med hänvisning till vårdnadshavarens svårigheter och utifrån den unges eget beteende. I generella termer beskrivs hur ett barns uppväxt kan påverkas av en missbruksmiljö och nämnden menar att detta stämmer precis med den unges beteende. Nämnden tydliggör i bedömningen att vårdnadshavarna inte har förmåga att ge den unge en trygg, stabil och sund hemmiljö. Det beskrivs även att det inte är missbruket i sig som är en omsorgsbrist utan de konsekvenser som det får för barnet. Nämnden beskriver inte dessa konsekvenser men däremot vad det resulterat i gällande den unges eget beteende såsom t ex. kriminalitet och annat socialt nedbrytande beteende. Nämnden menar att vård enligt 1 och 3 §§ LVU är påkallat utifrån den unges egen problematik vilket utgör en risk för hans hälsa och utveckling samt att det saknas samtycke till vårdplanen från den unge. Nämnden påtalar även ett vårdbehov utifrån omständigheterna i hemmiljön enligt 2 § LVU.

Under länsrättsförhandling beskriver nämnden, som företräds av enhetschef och socialsekreterare, barnets uppväxt som oförutsägbar och förvirrad. Den unge uppvisar ett udda socialt beteende idag och han hyser en stor oro för sin vårdnadshavarens situation. Nämnden klargör att den unge har ett socialt nedbrytande beteende som en konsekvens av omsorgsbrister under uppväxten. Hans udda beteende försvårar sociala kontakter men också möjligheten till skolgång. Nämnden beskriver konsekvenserna för den unge av att växa upp i en familj med missbruk samt olämpligheten i den av den unge och vårdnadshavaren föreslagna släktingplaceringen utifrån att detta inte motsvarar den unges behov. Nämnden påtalar också omsorgsbrister utifrån vårdnadshavarens benägenhet att låta den unge bestämma kring de insatser som nämnden föreslår. Förövrigt menar nämnden att det varit stora svårigheter att samarbeta med vårdnadshavaren och släktingar. Den unge behöver hjälp med sitt mående/beteende utan att behöva ta hänsyn till lojaliteten till vårdnadshavare och släktingar. Nämndens uppträdande uppfattas konkret och grundat på utredningen. Nämnden tydliggör den unges problematik under förhandlingen. Den unge bemöts med adekvata frågor. Ingen av föräldrarna närvarar under förhandlingen.

Länsrätten biföll nämndens ansökan och kammarrätten avslog vårdnadshavarens överklagan av länsrättens dom.

Ärende F

Avser två syskon, 9 och 11 år som är placerade i familjehem enligt socialtjänstlagen. I utredningen och även i referat av tidigare utredningar framgår barnets särskilda behov och vårdnadshavarens oförmåga att tillgodose och prioritera barnets behov. Trots omfattande insatser från nämnden bedöms inte vårdnadshavaren kunna tillgodose barnets behov. Det finns tydliga beskrivningar av hur barnets behov inom flera områden inte tillgodoses och detta klargörs även i jämförelse med hur positivt barnet utvecklats efter en familjehemsplacering. Till viss del framgår nämndens bedömning av vilka konsekvenser ett boende hos vårdnadshavaren skulle få för barnet. Det framgår också av utredningen att modern har begränsade intellektuella resurser och att barnet har en psykisk funktionsnedsättning som innebär särskilda behov. Den andre vårdnadshavarens, faderns, omsorgsförmåga är inte redovisad i utredningen. Det saknas en motivering till varför nämnden inte utrett faderns omsorgsförmåga. Fadern uppgivit att han vill att barnen skall bo hos honom om placeringen upphör. Nämnden menar att vården bör ges med stöd av 1 och 2 §§ LVU för att inte riskera att barnen utvecklas negativt samt för att säkerställa barnets behov av vård. Det saknas samtycke och vårdnadshavaren befaras ingripa störande i vården.

Under länsrättsförhandlingen företräds nämnden av ett juridiskt ombud. En samordnare och socialsekreterare närvarar också. Det juridiska ombudet framför att barnen varit placerade i flera år utifrån vårdnadshavarnas bristande omsorgsförmåga. Vårdnadshavaren, som begärt vårdens upphörande, saknar tillräckliga omsorgsförmågor inom alla områden, kläder, hygien, mathållning och gällande att kunna tolka barnens signaler. Barnen har dessutom särskilda behov utifrån egna svårigheter. Nämnden klargör vad som är bäst för barnen, familjehemsvård, men inte hur moderns omsorgsförmåga påverkar barnens situation och eller vilka riskerna som finns om deras behov inte tillgodoses. Stort fokus riktas på moderns tillkortakommanden men inte på vad konsekvenserna av detta innebär för barnen. Socialnämnden menar att omsorgsbristerna hos modern beror på en ofrivillig begränsning men det leder till att barnen kommer i kläm. Barnens hälsa och utveckling skulle enligt nämnden skadas om en hemflytt skulle ske. Fadern samtycker till vårdplanen. Det är utifrån att det saknas samtycke samt att vårdnadshavaren ingriper störande i vården på ett sätt som oroar barnen som vården måste ske med stöd av 1 och 2 §§ LVU. Nämnden påtalar också avslutningsvis att det inte finns ett tillräckligt samtycke för att garantera vårdens kontinuitet och trygghet för att barnen skall kunna fortsätta att utvecklas gynnsamt. Initialt under förhandlingen förhåller sig det juridiska ombudet tämligen opersonligt gentemot modern och läser upp hennes psykiska tillkortakommanden; bristande impulskontroll, rastlös osv. Under slutanförendet är bemötandet mer personligt och ombudet riktar sig till modern under beskrivning av hennes svårigheter i att tillgodose barnens behov.

Länsrätten biföll nämndens ansökan.

Länsstyrelsen uppfattar att själva förhandlingssituationen kan innebära svårigheter för personer med en psykisk funktionsnedsättning. Exempelvis kan abstrakta resonemang kring omsorgsförmågan vara svår att hantera.

Intervju

Utredningen till grund för ansökan

Av intervju med lagman Ylva Johansson, chef för länsrätten, framgår att det finns en skillnad avseende kvalitet mellan länets socialnämnder. Bland annat i de utredningar som görs enligt BBIC finns det risk för upprepningar av innehållet och det tenderar att bli svårtillgängligt. Det har någon gång förekommit utredningar som länsrätten uppfattat som osakliga och tendensiösa. Det framgår också att nämndernas utredningar ibland har fokus på föräldrarnas problem och att barnen då glöms bort. Exempelvis mer fokus på *hur mycket* föräldrarna dricker, om de har alkoholproblem, istället för hur det påverkar barnen. Vidare menar lagmannen att det är viktigare att tydliggöra vad det särskilda barnet i dess livssituation behöver istället för att generellt beskriva barns behov. Hon efterfrågar en mer konkret redogörelse för hur föräldrarnas beteende påverkar barnets behov och förhållanden exempelvis i skolan.

Av intervjun framgår också att nämnderna, utifrån rekvisiten i LVU-lagstiftningen, relativt tydligt redovisar bristerna i omsorgen. Däremot verkar det vara svårare för nämnderna att beskriva den påtagliga risk för barnet som finns i det enskilda fallet. Ibland beskrivs riskerna med vissa omsorgsbrister för generell och konsekvenserna i det enskilda fallet klargörs inte. Det handlar inte om stora brister i nämndernas utredningar men det finns en önskan från länsrätten om mer fokus på det för ansökan väsentliga sakinnehållet och en begränsning av överflödigt information. Det skulle vara tydligare om nämnderna exempelvis kunde sammanfatta grunderna för ansökan gällande brister och påtagliga risker för det särskilda barnet.

I rättssalen

Det finns inga tydliga skillnader mellan kommunerna gällande uppträdandet under förhandlingen i rättssalen. Någon kommun verkar ha en större vana av förhandlingarna men det är i sak inga större skillnader. Det är enligt lagmannen bra om socialsekreterarna/nämndens företrädare är aktiva under förhandlingen. De kan svara på frågor direkt som uppstår t ex. om påståenden från en vårdnadshavare som annars står oemotsagda. Förhandlingen är ett komplement till det skriftliga materialet och advokater känner ju inte till omständigheter i övrigt som kan bli föremål för diskussioner. Det är också viktigt att nämnden kan tydliggöra hur konsekvenserna av en förälders omsorgsbrist blir för barnen. I en del utredningar är som sagt stort fokus riktat mot föräldrarnas problem. Det leder ofta till att förhandlingen inte förs kring/utifrån barnens villkor eftersom även föräldrarnas ombud begränsas, utifrån det skriftliga materialet, till att enbart ha fokus på föräldrarnas problem. Lagmannen exemplifierar med att om nu modern beskrivs vara isolerad så vad innebär det för barnen? Blir de också isolerade?

Det finns både för- och nackdelar med att socialnämnden företräds av ett juridiskt ombud. Ett juridiskt ombud kan tydligare styra upp anförendet om något behöver bemötas under förhandlingen och ser om omständigheter/faktorer är juridiskt hållbara och relevanta. Barnens perspektiv kan däremot glömmas bort eftersom ombuden inte är experterna på detta och då klargörs inte på vilket sätt barnen påverkas av föräldrarnas

omsorgsbrister. Det kan resultera i att vårdnadshavarna ställs till svars för sina omsorgsbrister och förhandlingen blir inte det komplement till utredningen gällande barnens behov som avsetts. Det kan också innebära att syftet med att den enskilde vårdnadshavaren skall få större förståelse för frågan och utgången i målet samt att möjligheten att göra sakframställan inte uppfylls.

I de fall som nämndens tjänstemän företräder nämnden finns ibland en risk för att det kan bli oklarheter om socialnämndens representanter är ovana. Lagmannen framhåller att socialsekreterarna, under förutsättning att de känner till ärendet och familjen, kan berätta om ärendet bättre.

De granskade ärendena är enligt lagmannen representativa i sammanhanget.

Under länsstyrelsens närvaro i länsrätten har både personal vid länsrätt samt offentliga biträden/advokater framfört kritik och kommentarer till den nya sortens utredningar – enligt BBIC. Kommentarererna innebär att utredningarna är svåra att ta till sig både för den enskilde som det berör men också för tjänstemän som skall använda sig av materialet. Det har framförts att den slutliga sammanfattningen är den del av utredningen som känns mest lättillgänglig och användbar i samband med domstolsförberedande arbete och förhandling.

5. Slutdiskussion

Länsstyrelsen har indelat diskussionen i ett antal områden. Avsnittet inleds med en redovisning av aktuell lagstiftning och dess förarbeten, förordningar, föreskrifter, allmänna råd och rättspraxis och därefter under respektive rubrik länsstyrelsens reflektioner och synpunkter.

Lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) skall trygga samhällets möjligheter att alltid kunna bereda barn och unga det skydd, vård och behandling som de behöver. För att vård enligt LVU skall vara tillämpligt ska tre förutsättningar vara uppfyllda. Det skall föreligga ett missförhållande med anknytning till den unges hemmiljö eller till den unges egen problematik. Missförhållandet skall medföra att det finns en påtaglig risk för att den unges hälsa och utveckling skadas och att den behövliga vården inte kan ges med samtycke.

I socialtjänstförordningen 5 kap 1 § klargörs att en ansökan enligt 4 § LVU skall, om det inte möter särskilda hinder, bland annat särskilt beskriva socialnämndens bedömning av den unges behov av vård och hans eller hennes vårdnadshavares förmåga att tillgodose detta behov.

I 1 kap 2 § socialtjänstlagen framgår att vid alla åtgärder som rör barn skall barnets bästa beaktas och av Barnkonventionens tredje artikel framgår att barnets bästa, skall komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner. Att ha ett barnperspektiv innebär att försöka se olika beslutsalternativ ur barnets synvinkel och att noga analysera vilka följder ett beslut kan få för ett enskilt barn. (SOU 1997:116 s 137 f).

En strävan bör vara att barn och föräldrar skall kunna återförenas men det finns fall där det inte inom överskådlig tid är realistiskt. I dessa fall bör en vårdnadsöverflytt enligt 6 kap 8 § socialtjänstlagen övervägas.

Insatser inom socialtjänsten skall enligt 3 kap 3 § socialtjänstlagen vara av god kvalitet. I förarbeten till socialtjänstlagen (Prop.1996/97:124) riktas särskild uppmärksamhet mot frågor om bemötandet av enskilda i socialtjänsten. Det är väsentligt att socialtjänsten visar lyhördhet och inlevelse i den enskildes förhållanden och respekt för den enskildes integritet.

Utredningar

Länsstyrelsens uppfattning är att de granskade utredningarna till största delen beskriver barnens behov av skydd och stöd. I några fall fokuserar nämnden på föräldrarnas omsorgsbrister i hög grad utan att i samma utsträckning beskriva vilka konsekvenser detta får för barnet och om det påverkar hur barnets behov tillgodoses. I något fall beskrivs endast barnets behov av skydd och inte barnets övriga behov, övrig social situation eller föräldrarnas omsorgsförmåga. En kommun beskriver tydligt vilka behov aktuellt barn har under varje behovsområde. Länsstyrelsens bedömning är att det skulle kunna tydliggöras avsevärt i utredningarna avseende det enskilda barnets behov och föräldrarnas förmåga att tillgodose dessa.

Av nämndernas utredningar framgår att det är på grund av missförhållanden i hemmiljö som ett vårdbehov för barnen uppstår utifrån att deras behov inte tillgodoses av vårdnadshavarna. I ett fall sker nämndens ansökan även utifrån den unges eget beteende. I samtliga granskade ärenden framgår att det inte finns ett tillräckligt samtycke till föreslagen vård. I något fall uppfattas samtycket villkorat och ambivalent och i ytterligare ett ingriper vårdnadshavaren i den pågående vården på så sätt att det stör barnet. Länsstyrelsen konstaterar att länsrätten biföll alla ansökningar som granskats.

Vårdnadsöverflytt

I det fall som barnen varit placerade i över fyra år saknar länsstyrelsen nämndens resonemang och ställningstagande till en eventuell vårdnadsöverflyttning. Utifrån nämndens bedömning att barnens behov inte kan tillgodoses via vårdnadshavarnas omsorgsförmåga och att det enligt nämnden saknas utvecklingspotential i föräldraförmågan ställer sig länsstyrelsen frågande till varför nämnden inte tagit ställning till en vårdnadsöverflytt. Detta framförallt ur ett barnperspektiv för att garantera den kontinuitet och trygghet i vården som nämnden eftersträvar när vård enligt LVU bedöms nödvändigt.

I rättssalen

Länsstyrelsens uppfattning efter genomförd tillsyn är att det finns skillnader mellan nämnderna hur de lyfter barnperspektivet och tillför mer information utöver det som redovisas i utredningen.

Den största skillnaden gällande förhållningssättet och bemötandet gentemot den enskilde vårdnadshavarens skiljer sig enligt länsstyrelsen beroende på om nämnden företräds av de tjänstemän som handlagt ärendet och därigenom är bekant med vårdnadshavarna sedan tidigare eller om nämnden företräds av ett juridiskt ombud. Exempelvis tydliggörs detta i ordval och beskrivningar av föräldrarnas omsorgsbrister och personliga tillkortakommanden. I de fall som nämnden företräds av tjänstemän ges oftare exempel där det klart framgår att syftet är att föräldern skall känna igen vad nämnden menar och förstå detta. Förhållningssättet är enligt länsstyrelsen mer omsorgsfullt och mer personligt jämfört med då nämnden företräds av ett juridiskt ombud.

Länsstyrelsen ser påtagliga fördelar ur kvalitetssynpunkt både gällande bemötande och avseende tydlighet när det finns en personlig kännedom och detaljkunskap om ärendet hos den som företräder nämnden.

Länsstyrelsen kan vidare konstatera att barnets behov och barnperspektivet blir tydligare och mer i fokus när nämndens tjänstemän företräder nämnden. Länsstyrelsen ser positivt på att socialnämnderna, i enlighet med lagstiftning, tydligt har uppfattat sitt särskilda ansvar för barn och deras behov. Länsstyrelsen vill uppmantra/förorda att nämnderna tillvaratar tjänstemännens egen kompetens inom området.

Avslutningsvis vill länsstyrelsen framhålla vikten av att handläggningen genomgående i situationer, t ex länsrättsförhandling, som för de enskilda kan upplevas särskilt känsliga sker med respekt inför den enskildes situation och upplevelser. Framförallt eftersom nämnden även fortsättningsvis skall samarbeta med de enskilda vårdnadshavarna.

6. Sammanfattande bedömning

Sammantaget ger tillsynen en bild av att socialnämndernas handläggning av ärenden enligt Lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) i huvudsak överensstämmer med lagstiftningen och dess intentioner.

Länsstyrelsen har dock uppmärksammat följande utvecklingsområden gällande nämndernas handläggning:

- att tydliggöra barns behov och koppla det till föräldrarnas omsorgsförmåga
- att lyfta fram barnet/barnperspektivet i förhandlingssituationen
- att i högre utsträckning överväga vårdnadsöverflyttning när det är aktuellt

Tillsynen avslutas med de påtalanden som görs i rapporten.